

Förstärkt utlämnande av läkemedelsstatistik (2021)

Förbättrad tillgång till läkemedelsstatistik baserad
på Socialstyrelsens läkemedelsregister

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges.
För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också
tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till
alternativaformat@socialstyrelsen.se

Artikelnummer 2021-12-7703

Publicerad www.socialstyrelsen.se, december 2021

Förord

Socialstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att förstärka utlämnandet av läkemedelsstatistik.¹ Uppdragets huvudsakliga syfte är att ge intressenter förbättrad tillgång till läkemedelsstatistik baserad på Socialstyrelsens läkemedelsregister. Utgångspunkten för uppdraget är att intressenter från exempelvis forskarvärlden, life science-sektorn och myndigheter, ibland upplever det krångligt och tidskrävande att få ut data och statistik från Socialstyrelsens hälsodataregister, inklusive läkemedelsregistret. God tillgång till data och statistik är viktigt för att till exempel kunna bevaka säkerheten och användandet av nya läkemedel som introduceras på den svenska marknaden. Denna rapport beskriver hur Socialstyrelsen har gått tillväga för att snabba upp utlämnandet av data och vilka åtgärder myndigheteten vidtagit, eller planerar att vidta. Dessa åtgärder har tagit avstamp i den analys av hinder och förutsättningar samt de erfarenheter som gjordes inom 2020 års läkemedelsuppdrag.² Inom ramen för uppdraget har Socialstyrelsen samverkat med läkemedelsföretag inom life science-sektorn, Läkemedelsindustriföreningen (Lif), Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) och Läkemedelsverket (LV) och akademien genom Karolinska Institutet, Uppsala universitet, samt NEPI (Nätverk för läkemedelsepidemiologi, Linköpings universitet). Projektledare har varit utredaren Zoltan Thinsz. Ansvarig enhetschef är Anna Bennet Bark.

Olivia Wigzell
Generaldirektör

¹ Dnr RK: S2020/09593 (delvis) och Dnr SoS: 4280/2021

² Dnr RK: S2019/05315/RS (delvis) och Dnr SoS: 5208/2020

Innehåll

Förord	3
Innehåll	5
Sammanfattning	7
Bakgrund	9
2020 års läkemedelsuppdrag	9
2021 års läkemedelsuppdrag	10
Samverkan	10
Målgrupper	10
Agenda 2030	11
Upplägg	12
Genomförda åtgärder	13
Månadsdata	13
Exempelbeställningar	13
Standardmått	13
Standardrapporter	14
Ytterligare dialog inför utvecklingsfasen	15
Utveckling, test och produktion	16
Beskrivning av standardrapporten	16
Nya verktyg	17
Diskussion	18

Sammanfattning

Socialstyrelsen tar varje år emot cirka tusen beställningar av statistik och individdata. Att information som samlas in i Socialstyrelsens hälsodataregister, exempelvis läkemedelsregistret, snabbt görs tillgänglig och kan användas av flera olika aktörer i samhället är en viktig del i myndighetens uppdrag. Dessa hälsodata används bl.a. för att fatta beslut på olika nivåer, för kvalitetssäkring och för att ta fram värdefull forskning, samt för att skapa underlag för den offentliga debatten. Det ger också en möjlighet att följa upp kostnader, beskriva och analysera risker och möjligheter med användning av olika läkemedel, bland olika patientgrupper eller för medborgarna i stort.

Socialstyrelsen har därför fått i uppdrag av regeringen att ytterligare förstärka utlämnandet av läkemedelsstatistik till aktörer som beställer sådana uppgifter. Uppdraget är en fortsättning på det uppdrag om förstärkt utlämnande av läkemedelsstatistik som genomfördes under 2020.

Myndigheten har under de senaste åren genomfört flera insatser, bland annat genom införandet av nya digitala tjänster, förstärkning av resurser, nya rutiner och riktlinjer samt teknikstöd för handläggning.

I uppdraget har Socialstyrelsen förstärkt kapaciteten och tillgängligheten till läkemedelsstatistik genom att:

- Skapa en större tydlighet kring hur och vilken typ av läkemedelsstatistik som kan beställas. Denna åtgärd gör det enklare för beställare genom att skapa en bättre förståelse för de villkor som gäller för utlämnande av statistik. Insatsen gynnar framförallt ovana statistikbeställare.
- Tillhandahålla månadsdata från läkemedelsregistret genom öppna data (statistikdatabasen), som komplement till de årsvisa data som fanns tillgängliga sedan tidigare. Åtgärden förstärker utlämnandet av läkemedelsstatistik genom att intressenter snabbare och kostnadsfritt kan få fram statistikuppgifter direkt via öppna data, istället för att behöva göra en beställning.

Vi har därutöver, genom samverkan med andra myndigheter och organisationer:

- Tagit fram ett standardmått för statistik om nya läkemedelsanvändare (incidenta användare). Myndigheten förstärker på detta sätt utlämnandet av läkemedelsstatistik genom att skapa nya relevanta mått på läkemedelsanvändning vilket ger en bättre förståelse av läkemedelsanvändningen.
- Utvecklat tjänsten ”standardrapporter” som innehåller statistik och mått som många beställer. Med en standardrapport får beställaren en generell samling av statistik som täcker många grundläggande behov av uppgifter om en viss studiekohort beskriven utifrån läkemedelsregistret och patientregistret. Det ger beställaren snabbare och enklare tillgång till relevant statistik för vissa typiska och återkommande frågeställningar, utan att behöva göra en komplex beställning.

- Utrett nya tekniska möjligheter för att utveckla standardiserade visualiseringsrapporter för läkemedelsrelaterad statistik genom s.k. Business Intelligence. Åtgärden innebär en större flexibilitet i tillgången till läkemedelsstatistik genom snabbare framställning av rapporter, ökad dynamik i statistik-presentationen och minskade behov för efterbearbetning av beställningen hos mottagaren. Denna tekniska lösning kan framöver även komma att nyttjas inom andra statistikområden än läkemedel.

Sammanfattningsvis förväntas åtgärderna bidra till en bli bättre och snabbare statistik för målgrupperna och bättre underlag för bland annat beslutsfattande, kvalitetssäkring, forskning och, utveckling.

Bakgrund

I takt med att läkemedelsregistret sedan lanseringen 2005 innehåller allt fler år av data har antalet beställningar som innefattar data ur läkemedelsregistret ökat; år 2020 utgjorde dessa omkring 60 procent av statistikbeställningarna och beställningarna av data för forskningsändamål. Life science-sektorns användning av data och statistik står för en stor del av ökningen. Vi ser också en ökad efterfrågan av läkemedelsdata från andra myndigheter, forskare, vården och beslutsfattare.

Socialstyrelsens databeställningsverksamhet har de senaste åren genomgått flera förändringar genom bland annat en större omorganisation för att öka förmågan att klara av uppdraget att leverera beställningar. Här ingår bland annat fler digitala tjänster och en förenklad administration.

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att ytterligare förstärka kapaciteten att lämna ut läkemedelsstatistik till aktörer som beställer sådana uppgifter. Uppdraget är en fortsättning på det uppdrag om förstärkt utlämnande av läkemedelsstatistik som genomfördes 2020. Det huvudsakliga syftet med uppdraget är att ge intressenter snabbare och mer ändamålsenlig tillgång till läkemedelsstatistik baserad på Socialstyrelsens läkemedelsregister.

Enligt regeringsuppdraget ska Socialstyrelsen:

- fortsätta förstärka sin kapacitet att lämna ut läkemedelsstatistik till aktörer som beställer sådana uppgifter och som uppfyller myndighetens kriterier,
- utifrån 2020 års analys, vidta ytterligare åtgärder för att snabbare kunna handlägga beställningar, ta fram statistiksammanställningar och lämna ut statistikuppgifter,
- vidareutveckla standardiserade mått som kan användas av flera olika aktörer.

2020 års läkemedelsuppdrag

Den förstudie som genomfördes inom ramen för 2020 års uppdrag visade bland annat att det bland målgrupperna ibland finns en osäkerhet kring vad man kan och får beställa och att det saknas kunskap om vilken information som behövs för att skapa tydliga beställningar. De åtgärder som utgick från förslagen från förstudien och som myndigheten valde att prioritera och implementera under 2020 var följande:

- öka publiceringsfrekvensen av läkemedelsdata i statistikdatabasen.
- ta fram förslag på nya standardiserade mått i samverkan med intressenter och myndigheter.
- presentera vägledande exempel på vanliga beställningar.
- skapa vägledande instruktioner för statistikbeställningar.
- tillhandahålla mer läkemedelsinformation på engelska.
- skapa tydligare och enhetligare presentation av kö- och handläggningstider.

- i enlighet med EU's Öppna data-direktiv (tidigare PSI direktiv) för tillgängliggörande av offentliga data, flytta statistikdatabasen till en ny samlingssida för Socialstyrelsens öppna data.
- förtydliga Socialstyrelsens tolkning av regelverk för försäljningsvolym.
- utveckla fler rutiner för kvalitetskontroll.
- automatisera manuella och personberoende moment.

2021 års läkemedelsuppdrag

I arbetet med att utveckla tillgängliggörandet av läkemedelsstatistik har myndigheten under 2021 utgått från det underlag av hinder och svårigheter som identifierades inom uppdraget 2020. Myndigheten har också haft fortsatt tät dialog och nära samarbeten med externa aktörer för att kunna hålla sig uppdaterad med utvecklingen och identifiera nya behov som uppstått under arbetsgång. De åtgärder som myndigheten arbetat vidare med under året är följande:

- Publicera läkemedelsstatistik månadsvis i statistikdatabasen
- Utveckla exempel på statistikbeställningar till webbplatsen
- Utveckla standardmättet ”nya användare av läkemedel”
- Utveckla standardrapporter
- Utvärdera nya Business Intelligence-verktyg

Samverkan

Inom ramen för uppdraget har Socialstyrelsen samverkat med en rad aktörer. I arbetet med att utveckla *standardrapporter* har Socialstyrelsen haft ett fördjupat samarbete med Läkemedelsindustriföreningen (Lif) och därigenom med ett urval av de läkemedelsföretag inom life-science-sektorn som myndigheten samverkade med i samband med 2020 års uppdrag, samt med Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV), Läkemedelsverket (LV) och Centrum för läkemedelsepidemiologi vid Karolinska Institutet (KI).

För arbetet med utveckling av *standardmätt* har myndigheten dessutom samarbetat med akademien i form av Institutionen för Klinisk Farmakologi och Centrum för Läkemedelsepidemiologi vid Karolinska Institutet (KI), Institutionen för Farmaci, Uppsala Universitet samt Nätverk för läkemedelsepidemiologi (NEPI), Linköpings Universitet.

Målgrupper

Intressenterna för både mikrodatautlämnande och statistikbeställningar är forskare, andra myndigheter, läkemedelsbolag och konsultbolag med läkemedelskunder samt journalister. Det som är viktigt för beställare är att få snabba och korrekta leveranser, ha en god förutsägbarhet, en smidig tillgång till relevanta data och att kunna göra tydliga beställningar.

Agenda 2030

Detta uppdrag svarar mot det tredje målet i Agenda 2030, en god hälsa och välbefinnande. Snabb och effektiv åtkomst av läkemedelsstatistik är en bidragande förutsättning för att samhällets olika aktörer inom forskning och utveckling ska kunna utveckla säkra och effektiva läkemedel, både i Sverige och globalt.

”God hälsa är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling. Investeringar i hälsa genom till exempel hälso- och sjukvårdssystem är en återinvestering i samhällets utveckling i stort. Därtill är bästa möjliga hälsa, inklusive nödvändig hälso- och sjukvård, mat, vatten, ren luft, sanitet, hygien och läkemedel, grundläggande rättigheter.”³

³ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/halsa-och-valbefinnande/>

Upplägg

Årets uppdrag har tagit avstamp i de behov som identifierades under 2020 års uppdrag, bland annat genom den förstudie som då genomfördes i syfte att analysera och identifiera behov och eventuella hinder för att snabbare kunna beställa, ta fram och tillhandahålla läkemedelsstatistik (Se 2020 års rapport för *Förstärkt utlämnande av läkemedelsstatistik*⁴ för en beskrivning av denna förstudie). Förstudien resulterade i ett 60-tal olika rekommenderade åtgärder varav tio prioriterades och flertalet implementerades under 2020. Under 2021 har Socialstyrelsen fokuserat arbetet på att identifiera ytterligare åtgärder som kan svara mot behoven av snabb och relevant läkemedelsrelaterad statistik och som lyfts fram i det fördjupade samarbetet med ett antal utvalda aktörer.

De åtgärder som myndigheten valde att prioritera 2020 utgick ifrån fokusområdena kundupplevelse, ärendehantering och dataflöde. Socialstyrelsens arbete med 2020 års uppdrag riktade sig brett till statistikbeställare av olika slag och hade fokus på hur myndigheten kan tydliggöra beställningsprocessen och förbättra handläggningen. Arbetet 2021 har istället riktat sig mot färre aktörer med mer specifika behov i syfte att utveckla standardmått och standardrapporter och nya sätt och nya verktyg för att tillgängliggöra data. Det har också varit mer fokus på teknisk utveckling. Under 2021 har projektet också avslutat ett antal åtgärder som initierades under 2020.

Nedan listas de åtgärder som myndigheten påbörjat och i vissa fall genomfört.

- Publicera läkemedelsstatistik månadsvis i statistikdatabasen (klart).
- Ta fram pedagogiska exempel på statistikbeställningar från beställning till statistikleverans, och presentera dessa på myndighetens webbplats (klart)
- Utveckla standardmättet ”Antal nya läkemedelsanvändare” att implementera inom ramen för olika statistikprodukter, såsom standardrapporter, till öppna data i form av myndighetens statistikdatabas eller den officiella statistiken (beräknas till juni 2022)
- Utveckla standardrapporter som kan användas av olika aktörer i syfte att snabbare få relevant och standardiserade rapporter för läkemedelsrelaterad statistik (beräknas till juni 2022)
- Utvärdera ett för myndigheten nytt Business Intelligence-verktyg för att skapa ännu bättre förutsättningar för att tillgängliggöra mer läkemedelsstatistik (beräknas till juni 2022).

⁴ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2020-12-7098.pdf>

Genomförda åtgärder

Månadsdata

Det är viktigt att Socialstyrelsens hälsodataregister och specifikt läkemedelsregistret är uppdaterade för att vara relevant för läkemedelsuppföljning och forskning. En kvalitetsaspekt för registret är därför att det tillgängliggörs så fort det är möjligt. Läkemedelsregistret har ända sedan det startades 2005 uppdaterats varje månad. Månadsstatistiken har varit tillgänglig genom databeställningar men inte som öppna data. Detta har inneburit att exempelvis forskare som beställer individuella data även tidigare kunnat få tillgång till månadsdata från läkemedelsregistret. Även de skräddarsydda statistikbeställningarna har kunnat inkludera månadsdata från läkemedelsregistret.

Sedan juni 2021 finns nu månadsdata tillgänglig genom myndighetens öppna data, statistikdatabasen. Detta ökar tillgängligheten för fler intressenter.

"Snabb
och tillgänglig
läkemedelsstatistik"

Exempelbeställningar

Bland målgrupperna i förstudien uttrycktes ibland en osäkerhet kring vilka data man kan och får beställa, och att det också saknades kunskap om hur man gör för att skapa en tydlig beställning. Därför uppdaterade myndigheten webbplatsen *Beställa data och statistik* med mer information som syftar till att tydliggöra beställningsprocessen. Under 2021 lades ytterligare material upp på denna webbplats, denna gång i form av exempel tagna från verkliga statistikbeställningar. Det innebär att beställaren nu kan följa en statistikbeställning "från ax till limpa", med exempel på hur en beställning kan förberedas, via den dialog som förs mellan handläggare och beställare fram till hur den slutliga leveransen kommer se ut. Förhoppningen är att detta ska skapa bättre förståelse kring beställningsprocessen, framför allt för nya eller ovana statistikbeställare.

"Mer beställarstöd"

Standardmått

Genom dialog med externa användare och experter har behovet av olika standardmått som hittills har saknats i myndighetens statistikprodukter identifierats. Man efterfrågar framförallt olika mått som beskriver *nya användare av läkemedel* (incidenta användare). De nya måtten behövs för att beskriva läkemedelsanvändning på andra sätt utöver de mått som sedan tidigare publiceras genom den officiella statistiken och i myndighetens tjänst för öppna data, statistikdatabasen; *totalt antal användare av ett läkemedel* (prevalenta användare) samt *antal expedieringar (läkemedelsuttag)*.

"Användbara läkemedelsmått"

För att en läkemedelsexpediering ska definieras som en expediering till en ny patient krävs det att patienten inte har hämtat ut ett läkemedel på samma läkemedelsgrupp (ATC-grupp) eller för enskilda läkemedel (ATC-koder) under en viss period. Denna period har för det nya måttet en fast s.k. run-in period på 12 månader. Dessutom kommer ett mått med obegränsad run-in period att skapas. De två måtten är enkla att förstå och i linje med vad som används inom ex läkemedelsepidemiologisk forskning.

Måtten kommer att implementeras i flera av myndighetens statistikprodukter så att de kan användas av flera olika typer av aktörer. I första hand kommer det att införas i statistikdatabasen och därefter även i den officiella statistiken samt göras tillgängliga för skräddarsydda statistikbeställningar och ingå i de standardrapporter som myndigheten nu utvecklar.

De nya måtten kommer benämnas *Antal nya läkemedelsanvändare* (12 mån run-in) och *Antal nya läkemedelsanvändare* (obegränsad run-in). Ytterligare mått eller standardgrupperingar är under utveckling.

Standardrapporter

Redan 2020 utvecklade Socialstyrelsen ett samarbete med Läkemedelsindustriföreningen (Lif) bland annat för att genom en dialog med representanter från olika läkemedelsföretag bättre kunna fånga upp gemensamma behov. Vi höll även en samarrangerad workshop med Lif som inledning till att kunna utforma standardrapporter och få en ökad förståelse för användarnas behov av funktionalitet och innehåll. I den dialog som initierades försökte myndigheten skaffa sig en bild av i vilket avseende dessa aktörer skulle se ett värde i att Socialstyrelsen utvecklade standardiserade rapporter som skulle rikta sig till flera olika användare.

Här är några exempel på behov som uttrycktes under den inledande kartläggningen från de olika externa aktörerna som svar på frågan;

På vilket sätt skulle standardrapporter kunna vara värdefulla för din organisation?

Ett av läkemedelsföretagen önskar att myndigheten utvecklar flera olika spår *"med olika snabb leverans beroende på hur mycket det måste skräddarsys"*, Man ser ett värde av att introducera en Standardrapport för *"... introduktion av ett nytt läkemedel där man får svara på några frågor och det är dom som varierar varje gång - resten är standard och behöver inte programmeras om."*

Ett annat av läkemedelsbolagen uttrycker att det skulle vara mycket värdefullt att: *"på ett tidseffektivt och standardiserat sätt få information om hur en patientpopulation ser ut (demografi, behandling, utfall), samt om hur våra läkemedel används och indikation på vad de har för nytta/värde för patienterna och sjukvården.... tex: "typbeställningar" såsom grundläggande statistik om viss patientpopulation och dennas behandling och utfall under viss period, som specificeras utefter företagets frågeställning. "typanalyser" såsom standardiserade överlevnadsanalyser som specificeras efter företagets*

frågeställning – tex ”överlevnad på behandling X” – prenumeration på statistik för att tex följa viss läkemedelsanvändning eller utfall i viss population över tid”

TLV har uttryckt att standardrapporter kommer att kunna vara till stor nytta för TLV men även för företagen, regionerna och NT-rådet. Fokus på följsamhet till NT-rådets rekommendationer exempelvis för nya läkemedel lyftes fram. Det finns ett behov av att kunna följa bl.a. nya användare, behandlingslängd, tidigare prövade läkemedel, läkemedelsanvändning uppdelat på ålderskategori, samt att kunna knyta samman läkemedelsanvändning mot sjukdomar (klassificerade genom ICD-kod).

Läkemedelsverket anser att standardrapporter och standardmått skulle kunna bli värdefulla för bl.a. *signalspaning* (1-års incidens in statistikdatabasen), framtagandet av *läkemedelsprofil* i form av selektion och presentation av kohort med exempelvis följande parametrar; diagnos och/eller läkemedel (period, åldrar, kön), antal individer (prevalenta/incidentia) med ett specifikt läkemedel eller läkemedelsgrupp mm under vald period, grupperade på åldersgrupper, kön, region, verksamhetskod, vårdform mm eller för *vetenskapliga rådgivningar* till företag och bedömning av ansökningar för kliniska prövningar (antal med diagnos, nyinsjuknande, åldersfördelning, beskrivning av genomgången och pågående läkemedelsbehandling samt förekomst av kirurgi)

Läkemedelsforskare på Karolinska Institutet kommer med hjälp av standardrapporter snabbare kunna besvara relativt enkla frågor som exempelvis hur många personer som lider av migrän i Sverige. Där det just är kombinationen av uppgifter från både patientregistret och läkemedelsregistret är central.

Med en standardrapport uppfylls alltså statistikanvändarnas behov av att kunna kombinera information från flera olika register och möjligheten att standardisera statistikframställningen utifrån några få utvalda parametrar, som exempelvis diagnoskoder, läkemedelskoder och aktuell tidsperiod. Standardrapporten kommer då att kunna utgöra ett komplement till Socialstyrelsens öppna data (statistikdatabasen) och som ett snabbare och mer lättillgängligt alternativ till vanliga statistikbeställningar.

Ytterligare dialog inför utvecklingsfasen

I juni 2021 hölls en ny workshop med ovan nämnda aktörer, där man diskuterade ett antal förslag på standardrapport som Socialstyrelsen tagit fram. På workshopen diskuterades utformningen av dessa standardrapporter, samt förutsättningar och begränsningar. På mötet gavs tillfälle att utforska idéerna som var under utveckling och förstå om det myndigheten tagit fram ansågs var relevant och användbart, för att sedan fortsätta utvecklingen utifrån det. Målsättningen som identifierades kan summeras i ett antal centrala punkter.

Den första versionen av standardrapport bör innebära:

- snabbare tillgång
- kombinerade register
- gemensamma rapporter
- relevant statistik

- olika typer av aktörer
- lätt att beställa
- lätt att skapa
- lite variation
- fylla gapet mellan öppna data och vanliga beställningar
- även kunna användas internt.

Utveckling, test och produktion

Under hösten 2021 satte utvecklingsarbetet igång. Syftet var att utveckla en rapport som kunde möta ovan ställda mål och hitta en balans mellan dessa mål och de specifika förutsättningar, möjligheter och i viss mån begränsningar som myndigheten har. Under sista kvartalet 2021 planerades externa tester för den nu framtagna standardrapporten och som ska pågå under en begränsad period. Syftet med testperioden är att se hur väl rapporterna kan fylla identifiera behov, identifiera ytterligare behov av produktutveckling och testa beställningsprocessen. Tyvärr har testperioden försenats något p.g.a. pandemin och kommer att genomföras under första kvartalet 2022. Målet är sedan att kunna erbjuda standardrapporter till samtliga användare så snart som möjligt efter testperioden, vilken vi räknar kommer kunna avslutas innan sommaren 2022. Därefter finns möjlighet att utveckla standardrapporter som kan baseras på andra register eller registerkombinationer.

Beskrivning av standardrapporten

Den standardrapport som nu utvecklas har formatet av ett paket av Excel-rapporter. En standardrapport tas fram i och med att beställaren i en beställningsblankett definierar vilka register uttaget gäller, vilken studieperiod samt vilka diagnoskoder och/eller läkemedelskoder som definierar studiekohorten. Dessa val används sedan som styrande parametrar i de program som tar fram rapporten. Det föreslagna standardrapportpaketet består f.n. av 2 delrapporter.

Delrapport 1 - Prevalenta användare. En grundrapport som består av en beskrivning av den specificerade studiekohorten. Rapporten innehåller *Antal patienter* i studiekohorten som förekommer i antingen patientregistret eller läkemedelsregistret och presenteras för hela studieperioden eller uppdelat på kalenderår, kön, ålder och hemlän. Som en tilläggsrapport till denna presenteras från patientregistret de vanligaste diagnoserna och åtgärder, vårdområde och vårdenheter för den aktuella studiekohorten.

Delrapport 2 - Incidenta användare. Den andra delrapporten har fokus på nya användare av ett eller flera läkemedel. Antal nya läkemedelsanvändare för de ATC-koder som definierar studiekohorten, och för vart och ett av de ingående läkemedelskoderna. Dessa presenteras sedan för hela studieperioden eller uppdelat på kalenderår, kön, ålder, region/hemlän samt verksamhetsområde.

Framställningen av dessa rapporter går dock ej helt att automatisera. En manuell granskning behövs alltid innan statistiken levereras för att säkerställa att inga känsliga individuppgifter röjs med statistikleveransen.

Nya verktyg

Flera externa aktörer har uttryckt en önskan att Socialstyrelsen ska förstärka och modernisera sitt sätt att tillgängliggöra statistikuppgifter. Inom ramen för flera regeringsuppdrag och egeninitierade projekt arbetar myndigheten systematiskt för att förbättra sina möjligheter att på olika sätt att visualisera data – inte minst under pandemin har positionerna flyttats fram på detta område. Nästa steg inom detta arbete är att utvärdera användningen av ett s.k. Business Intelligence (BI) -verktyg och vi har valt att testa konceptet BI i en pilot inom ramen för läkemedeluppdraget. BI-system är tänkt att användas för att underlätta produktionen av rapporter (inkl. visualiseringar) som återkommer ofta. Myndigheten har lång erfarenhet av plattformen och analysverktyget SAS, varför vi valt att genomföra testet i verktyget SAS Visual Analytics (VA) i ett pilotprojekt.

Under hösten 2021 inleddes arbetet med att genomföra piloten med workshops, kravställning osv. Installation av testmiljön har skjutits upp till februari 2022 på grund av förseningar i hårdvaruleveranser, men viss planering, kompetensutveckling och erfarenhetsinsamling från externa aktörer har genomförts.

I piloten kommer i första hand statistiska visualiseringar och rapporter tas fram. Arbetet samordnas med arbetet med de ovan beskrivna standardrapporterna, genom att samma data utnyttjas. I pilotprojektet kommer även enklare tidsserier och överlevnadsanalyser att testas.

Resultatet av piloten kommer att rapporteras sommaren 2022.

"Modernare
verktyg"

Diskussion

De åtgärder och initiativ som beskrivs i denna rapport syftar till att, genom att utgå från de hinder som identifierades genom 2020 års regeringsuppdrag, snabbare handlägga, ta fram och lämna ut statistikuppgifter som bygger på data från läkemedelsregistret. Förändringarna medför en förbättring för aktörer som använder statistik och data från läkemedelsregistret, vare sig de nyttjar publicerat material eller beställer skräddarsydd statistik. Flera av de åtgärder som myndigheten valt att arbeta med under 2021 har dessutom inneburit en hel del teknisk utveckling som kommer att gagna en mer effektiv produktion av läkemedelsstatistik. Denna tekniska utveckling kommer inte bara ge positiva effekter för utlämnandet av läkemedelsstatistik utan även ge effekter på den generella statistiktillgängligheten och på andra hälsodataområden. Genom detta tar myndigheten ytterligare ett steg i den så väsentliga digitaliseringsresan som är nödvändig för att kunna nå en mer datadriven uppföljning på bl.a. läkemedelsområdet.

Ansatsen myndigheten valt i årets uppdrag, att vända sig till färre och i vissa avseenden mer erfarna användare och beställare av myndighetens läkemedelsrelaterade statistikuppgifter och engagera dem i en iterativ och fördjupad utvecklingsprocess, har inneburit att myndigheten kunnat ta del av värdefull kunskap och dra nytta av den samlade erfarenheten från dessa aktörer. Dialogerna har lagt en god grund för att ta fram nya förslag på förbättringsåtgärder och för att utveckla relevanta statistikprodukter framöver. Myndigheten har därigenom förstärkt sin kapacitet att producera och lämna ut läkemedelsstatistik i enlighet med intentionerna i uppdraget.